

บทบรรณาธิการ เล่ม ๘

คำถาม ศาลมีคำสั่งอายัดชั่วคราวก่อนพิพากษาและได้มีการส่งเงินตามคำสั่งอายัดต่อศาลชั้นต้นแล้ว ต่อมาศาลพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี โดยในคำพิพากษามีได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวที่ศาลสั่งไว้ในระหว่างพิจารณา โจทก์ได้ขอให้ออกหมายบังคับคดี ศาลชั้นต้นได้ออกหมายบังคับคดี หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดีอื่นจะขอเฉลี่ยทรัพย์สินกำหนดระยะเวลา ๑๔ วัน จะนับตั้งแต่วันที่ศาลชั้นต้นออกหมายบังคับคดี หรือวันที่ศาลชั้นต้นส่งเงินอันเป็นทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดี

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๖๙๓/๒๕๕๑ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โดยสั่งอายัดเงินที่จำเลยที่ ๑ มีสิทธิที่จะได้รับจากบริษัท ส. และบริษัท ก. ได้ส่งเงินตามคำสั่งอายัดต่อศาลชั้นต้น เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๙ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้แก่โจทก์ โดยในคำพิพากษามีได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลสั่งไว้ในระหว่างการพิจารณา คำสั่งอายัดเงินชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๖๐ (๒) เมื่อโจทก์ขอให้ออกหมายบังคับคดีและศาลชั้นต้นได้ออกหมายบังคับคดีเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙ อันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ จึงมีผลเท่ากับเจ้าพนักงานบังคับคดีได้อายัดทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๙๐ วรรคหนึ่ง และได้มีการชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่อายัดไว้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีนับตั้งแต่วันที่ศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ทั้งนี้ไม่เกี่ยวกับว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานศาลหรือเป็นเจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีดังที่ผู้ร้องอ้างในอุทธรณ์ ผู้ร้องจึงต้องยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินดังกล่าวเสียก่อนสิ้นระยะเวลา ๑๔ วัน นับแต่วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นวันที่ศาลออกหมายบังคับคดี อันถือได้ว่าเป็นวันที่มีการชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๙๐ วรรคห้า หาใช่ นับแต่วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ซึ่งเป็นวันที่ศาลชั้นต้นมีหนังสือส่งเงินอันเป็นทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดังที่ผู้ร้องเข้าใจไม่ เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินในวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ซึ่งล่วงพ้นระยะเวลา ๑๔ วัน นับแต่วันที่ถือว่าบริษัท ส. ส่งทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ คำร้องของผู้ร้องจึงต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๙๐ วรรคห้า ผู้ร้องย่อมไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สิน

คำถาม ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีมโนสำเนา โดยมีได้จับบันทึกข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่ได้กระทำในการนั่งพิจารณามีคู่ความฝ่ายใดมาศาลบ้าง แต่ได้พิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยพิเคราะห์จากเอกสารที่โจทก์อ้าง ดังนี้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นชอบหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๔๙๓/๒๕๕๑ ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีมิโนสาเร่ กำหนดนัดพิจารณาให้โจทก์จำเลยมาศาลเพื่อไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยาน ก่อนถึงกำหนดนัด ศาลสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๑ เนื่องจากโจทก์ทิ้งฟ้อง เมื่อถึงวันนัดโจทก์อ้างส่งเอกสารต่อศาล ๑๔ ฉบับ แล้ววันเดียวกันนั้น ศาลได้พิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยพิเคราะห์จากเอกสารที่โจทก์อ้างส่งดังกล่าว โดยศาลชั้นต้นมิได้จัดบันทึกข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่ได้กระทำในการนั่งพิจารณามีคู่ความฝ่ายใดมาศาลบ้าง รวมทั้งการดำเนินกระบวนการอื่น ๆ ที่จำเป็นตามที่บัญญัติใน ป.วิ.พ. มาตรา ๔๘ ทั้งไม่ปรากฏว่าในวันนัดพิจารณาดังกล่าว จำเลยที่ ๒ มาศาลหรือไม่ เพราะหากจำเลยที่ ๒ ไม่มาศาลโดยไม่ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ตามมาตรา ๑๙๓ ทวิ วรรคสอง ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดดังกล่าวให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย อันเป็นเหตุตามกฎหมายที่ศาลจะทำการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียวได้ตามมาตรา ๒๔๐ กระบวนพิจารณาต่อจากนั้นศาลจึงจะใช้ดุลพินิจให้โจทก์ส่งพยานเอกสารแทนการสืบพยานได้ตามมาตรา ๒๐๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๙๘ ทวิ วรรคสาม (๑) ที่นำมาบังคับใช้โดยอนุโลม การพิจารณาที่ศาลชั้นต้นดำเนินมาจึงไม่มีเหตุตามกฎหมายที่โจทก์จะสามารถอ้างส่งพยานเอกสารแทนการสืบพยานได้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. ในข้อที่มุ่งหมายที่ยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรมในการพิจารณาคดีและการพิจารณาพยานหลักฐาน ถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผิกระเบียบ และเป็นปัญหาอันเกี่ยวข้องกับความสะดวกเรียบร้อยของประชาชนแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นกล่าวอ้าง ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ ประกอบมาตรา ๒๔๓ (๑) (๒), ๒๔๖ และ ๒๔๗

คำถาม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้โจทก์นำพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน โจทก์ไม่ได้โต้แย้งคำสั่งไว้ จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้หรือไม่

โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบชำระหนี้ตามสัญญาจำนองซึ่งให้ถือว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมด้วย จำเลยให้การยอมรับว่าได้ทำสัญญาจำนองกับโจทก์จริง แต่ต่อสู้ว่า ความจริงจำเลยไม่ได้กู้ยืมเงินโจทก์ แต่กู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นโดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่โจทก์ขอให้ทำสัญญากันไว้เพื่อมิให้พี่น้องของโจทก์และจำเลยต่อว่าผู้ให้กู้ ดังนี้ จำเลยจะนำพยานบุคคลมาสืบตามข้อต่อสู้ได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๘๖/๒๕๕๓ คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้โจทก์นำพยานหลักฐานเข้าสืบก่อนเป็นคำสั่งที่มีได้ทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่อง ยังต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณากันต่อไป จึงเป็นคำสั่งในระหว่างพิจารณา โจทก์ต้องโต้แย้งคำสั่งไว้จึงจะมีสิทธิอุทธรณ์ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง (๒)

เอกสารสัญญาจำนองที่จดทะเบียนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเป็นเอกสารมหาชนที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าแท้จริงและถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๗

จำเลยมีหน้าที่นำสืบถึงความไม่ถูกต้อง โดยจำเลยได้ให้การยอมรับว่าได้ทำสัญญาจ้างของดังกล่าวกับโจทก์จริง แต่กล่าวอ้างว่า ตามความจริงนั้นจำเลยไม่ได้กู้ยืมเงินจากโจทก์ แต่กู้ยืมเงินจาก ม. โดยไม่คิดดอกเบี้ยกัน ส่วนเหตุที่ทำสัญญาจ้างของกับโจทก์เนื่องจากโจทก์ขอให้ทำสัญญากันไว้เพื่อไม่ให้พี่น้องของโจทก์และจำเลยต่อว่า ม. อันเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญาโดยในใจจริงจำเลยไม่ได้มีเจตนาให้ตนต้องผูกพันตามเจตนาและสัญญาดังกล่าว ซึ่งโจทก์ทราบอยู่แล้ว โจทก์จึงอ้างสัญญานี้มาบังคับจำเลยไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔ อันเป็นการกล่าวอ้างว่าสัญญาจ้างและหนี้ตามสัญญาไม่สมบูรณ์โดยไม่มีเจตนาทำสัญญากันจริง ซึ่งจำเลยย่อมมีสิทธินำสืบพยานบุคคลแสดงข้อเท็จจริงตามข้อกล่าวอ้างได้โดยไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔

คำถาม ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ ให้คืนทรัพย์สินของกลางที่พนักงานสอบสวนยึดไว้แก่จำเลย ดังนี้ จำเลยจะขอให้ศาลบังคับคดีแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ร่วมได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๖๖/๒๕๕๓ ศาลพิพากษาในเรื่องของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๖ (๙) โดยให้คืนแก่จำเลยที่ ๑ ผู้เป็นเจ้าของ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้ยึดทรัพย์สินของกลางไว้เป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว มิใช่เป็นคดีที่มีข้อหาหรือข้อกล่าวอ้างที่พิพาทกันว่า โจทก์ร่วมยึดถือหรือครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวของจำเลยที่ ๑ ไว้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายที่ศาลจะต้องพิจารณาและพิพากษาบังคับให้โจทก์ร่วมคืนทรัพย์สินแก่จำเลยที่ ๑ คำพิพากษาให้คืนทรัพย์สินของกลางแก่จำเลยที่ ๑ จึงไม่ใช่คำพิพากษาบังคับในลักษณะให้โจทก์ร่วมเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการคืนทรัพย์สินของกลางแก่จำเลยที่ ๑ ดังนั้น จำเลยที่ ๑ ย่อมไม่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะขอให้ศาลบังคับคดีแก่โจทก์ร่วมเพื่อให้โจทก์ร่วมคืนทรัพย์สินของกลางแก่จำเลยที่ ๑ ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๙ ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดี

คำถาม การยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวจากการคุมขังโดยมิชอบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๐ หากปรากฏว่า ขณะยื่นคำร้องนั้นศาลได้ประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องแล้ว สิทธิในการยื่นคำร้องดังกล่าวจะมีอยู่หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๐/๒๕๕๓ สิทธิในการร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวจากการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐ มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ถูกคุมขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ผู้ร้องถูกจับกุมก่อนที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ทั้งมิใช่ความผิดซึ่งหน้าหรือกรณีใด ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ การคุมขังผู้ร้องโดยพนักงานสอบสวนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การคุมขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณาคดีไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย

แต่ขณะผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งปล่อยตัวผู้ร้อง พนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลชั้นต้นใน ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และความผิดต่อ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ศาลชั้นต้นประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณา ดังนั้น แม้การคุมขังผู้ร้องโดยพนักงานสอบสวนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การคุมขังนั้นก็สิ้นสุดไปแล้วตั้งแต่ ศาลประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณา สิทธิของผู้ร้องที่จะร้องขอให้ปล่อยจากการ คุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายจึงระงับไป ผู้ร้องจึงไม่อาจจะร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๙๐

การจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเรื่องที่ผู้ร้องจะต้องดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่ จับผู้ร้อง ด้วยการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานหรือฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเองต่อไป ทั้งการจับกุมและคุมขัง เป็นขั้นตอนต่างหากจากการสอบสวน การสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นเรื่องที่ต้องวินิจฉัย ในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ร้องต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นประทับฟ้องและออก หมายขังผู้ร้องไว้ระหว่างพิจารณา ซึ่งเป็นอำนาจที่จะดำเนินการได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๗๑, ๘๘ แล้ว การคุมขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณาจึงชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้อง จึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ร้อง

คำถาม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่ได้สวนคำร้องเพื่อประกอบการพิจารณาขอให้ปล่อยชั่วคราว จำเลย จำเลยจะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไว้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๒๙/๒๕๕๓ คำร้องขอให้ได้สวนคำร้องเพื่อประกอบการพิจารณา ขอให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยที่ ๒ เป็นเรื่องระหว่างศาลกับจำเลยที่ ๒ เกี่ยวกับดุลพินิจของศาลที่จะมี คำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาหรือไม่ แต่การที่ศาลไม่ได้ได้สวนคำร้องของจำเลยที่ ๒ ดังกล่าว สืบเนื่องมาจากศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาล ชั้นต้นที่พิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยไม่เกิดความเสียหายแก่คดีในระหว่างพิจารณา คำสั่งศาล ชั้นต้นที่ไม่ได้สวนคำร้องของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณาตามมาตรา ๑๙๖

ประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์
บรรณาธิการ